

นิราศสุพรรณ

ของ

นายมี

หน่วยศิลปากรที่ ๕ จังหวัดสงขลา

พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ

หลวงอาคารพาณิชย์กรรม

(พู่ อำไพบนิช)

ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม

๕ สิงหาคม ๒๕๐๖

08.1
M.314

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

หอสมุดศิลปากรที่ ๕ จังหวัดสงขลา

นราศสุพรรณ

ของ

นายมี

พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ

หลวงอาคารพาณิชย์กรรม

(พี่ อำไพวนิช)

ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม

๕ สิงหาคม ๒๕๐๖

กรมการปกครอง

๕๐๑. ๒๖๖

กรมการปกครอง ๕ กรมการปกครอง

กระทรวงมหาดไทย

๒๖๖

๒๖๖

กรมการปกครอง ๕ กรมการปกครอง

กรมการปกครอง ๕ กรมการปกครอง

(๒๖๖. ๒๖๖)

กรมการปกครอง ๕ กรมการปกครอง

๒๖๖ ๒๖๖ ๒๖๖

๒๖๖๒๖

คำนำ

เนื่องในงานพระราชทานเพลิงศพ หลวงอาคารพาณิชย์กรรม (ฟ่ง
อำไพวนิช) กำหนดงานวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๐๖ ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม
นางเพิ่มศิริ คเชนทร์ชัย ผู้เป็นบุตร ได้เป็นผู้แทนเจ้าภาพมาแจ้งความจำนงค์
เจ้าหน้าที่กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์กรมศิลปากร ขออนุญาตพิมพ์หนังสือ
เรื่องนิราศสุพรรณ ของนายมี แจกเป็นอนุสรณ์ในงานนี้ กรมศิลปากรยินดี
อนุญาตให้พิมพ์ได้

นิราศสุพรรณ เป็นสำนวนของนายมี เพราะมีโคลงกระทู้บอกไว้ตอน
ท้ายว่า “เสียนมีแต่งถวาย” และเมื่อคิดเทียบศักราชเท่าที่ปรากฏอยู่ในตอน
ท้ายของนิราศ ก็จะได้ความว่าแต่งเมื่อราว พ.ศ. ๒๓๔๓ คือในแผ่นดิน
พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ขณะที่นายมีแต่งนิราศสุพรรณนี้ มีบรรดา
ศักดิ์เป็นหมื่นพรหมสมพัตร นายอากรเมืองสุพรรณบุรี ได้เดินทางไปเก็บอากรที่
เมืองสุพรรณ จึงแต่งนิราศในคราวนั้น นอกจากจะแต่งเรื่องนิราศสุพรรณนี้ ยัง
มีหลักฐานพอเชื่อถือได้ว่า นายมีแต่งหนังสือพระสุบินกดา นิราศพระแท่นดงรัง
นิราศกลาง นิราศเดือน และเพลงยาวสรรเสริญพระเกียรติ รัชกาลที่ ๓ นายมี
เคยเป็นศิษย์ของสุนทรภู่ จึงแต่งนิราศได้ดีมาก ถึงกับมีผู้เข้าใจผิดคิดว่านิราศ
บางเรื่องของนายมี เป็นสำนวนของสุนทรภู่ก็มี

นิราศสุพรรณสำนวนนี้ กรมศิลปากรได้ให้พิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๗
ครั้งหนึ่ง แต่ตอนต้น ๆ ความขาดอยู่วรรคหนึ่ง ในครั้งนั้นยังหาฉบับอื่นเทียบ

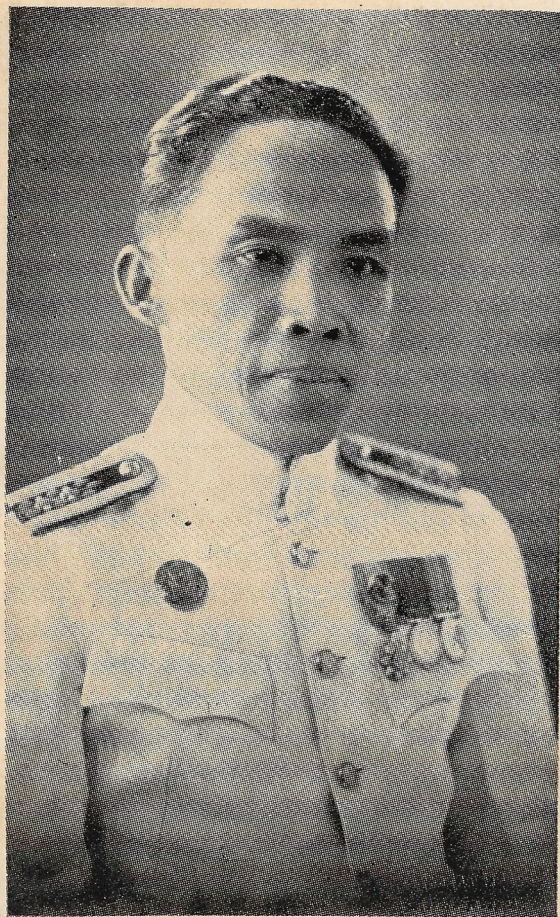
[ข]

เคียงมิได้ ต่อมาได้หาฉบับซึ่งเป็นหนังสือเก่าสอบและเติมลงได้แล้ว และได้แก้
ถ้อยคำที่ยังผิดพลาดอยู่บางแห่งด้วย ได้ให้จัดพิมพ์อีกสองครั้ง และกรมศิลปากร
ได้จัดพิมพ์จำหน่ายอีกครั้งหนึ่ง ฉะนั้น ครึ่งนี้จึงนับได้ว่าเป็นการพิมพ์ครั้งที่ ๕

กรมศิลปากรขออนุโมทนากุศลราศีทักษิณานุประทาน ที่เจ้าภาพได้บำเพ็ญ
อุทิศแด่ หลวงอาคารพาณิชย์กรรม (ฟุ้ง อำไพวนิช) และได้จัดพิมพ์หนังสือนี้
แจกเป็นวิทยาทาน ขอกุศลทั้งปวงจงเป็นพลวปัจจัยลบลบรดาลให้หลวงอาคาร
พาณิชย์กรรม ได้ประสบอิริคุณบุญผลในสัมปรายภพ สมดังเจตจำนงของ
เจ้าภาพทุกประการ เทอญ.

กรมศิลปากร

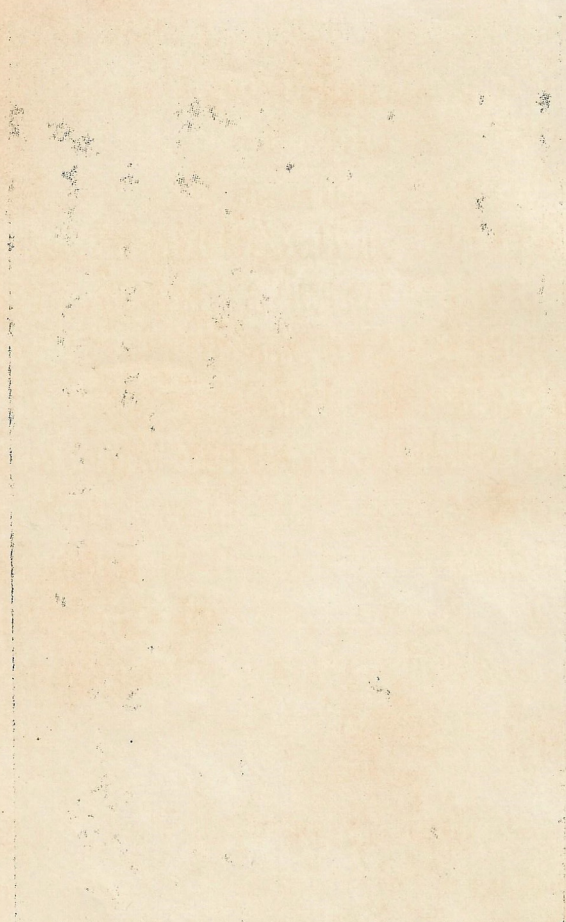
๒๔ กรกฎาคม ๒๕๐๖

หลวงอาคารพาณิชย์กรรม

ชาติ ๑ มกราคม ๒๔๓๘

มรณะ ๔ พฤษภาคม ๒๕๐๒

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
CHICAGO, ILL.

ประวัติสังเขป

หลวงอาคารพาณิชย์กรรม (ฟุ้ง อำไพวนิช) เกิดเมื่อวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๓๘ ณ ตำบลบางยี่เรือ อำเภอธนบุรี จังหวัดธนบุรี เป็นบุตรคนที่สองและคนสุดท้ายของ หลวงอำไพพิจารณกิจ (เลื่อน อำไพวนิช) และนางอำไพพิจารณกิจ (สาย อำไพวนิช) มีพี่สาวคนเดียวคือ นางวิทุรทะเปียนกิจ (ฟุ้ง อุณหปาดิ) ทั้งบิดามารดา และพี่สาว ได้ถึงแก่กรรมไปหมดแล้ว

เมื่ออายุถึงวัยเล่าเรียน ได้เข้าศึกษาที่โรงเรียนมัธยมวัดนวลนรดิศ และสำเร็จชั้นมัธยมปีที่ ๖ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๖ ต่อมาได้เข้าศึกษาที่โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย สำเร็จชั้นมัธยมปีที่ ๘ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๘ แล้วจึงได้เข้าศึกษาต่อที่โรงเรียนพาณิชย์การวัดราชบูรณะ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๙ สอบสำเร็จประโยคมัธยมพาณิชย์การใน พ.ศ. ๒๔๖๐ ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๖๑ ถึง พ.ศ. ๒๔๖๒ ได้เข้าศึกษาวิชากฎหมายที่โรงเรียนกฎหมายกระทรวงยุติธรรม

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๙ ระหว่างศึกษาอยู่ในโรงเรียนพาณิชย์การนั้น ท่านได้สมัครเข้ารับราชการในกระทรวงธรรมการ (กระทรวงศึกษาธิการในปัจจุบัน) รับตำแหน่งเป็นพนักงานห้องตัวอย่างสินค้า โรงเรียนเพาะช่าง และโดยที่ได้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความอดุสาหะพากเพียรเป็นอันดี ในปี พ.ศ. ๒๔๖๑ จึงได้เลื่อนตำแหน่งเป็นรักษาทห้หน้าห้องตัวอย่างสินค้า และดำรงตำแหน่งหัวหน้าห้องตัวอย่างสินค้าตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๖๕ จนถึงปี พ.ศ. ๒๔๗๓ จึงได้เปลี่ยน

หน้าที่ไปประจำกองตรวจการศึกษา จนถึงปี พ.ศ. ๒๔๗๗ ต่อจากนั้นได้ทำ
หน้าที่กรรมการจังหวัดต่าง ๆ เรื่อยมาจนกระทั่งลาออกจากราชการ เพื่อรับบำเหน็จ
บำนาญฐานรับราชการนาน เมื่อวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๕ จังหวัดที่ได้
เคยทำหน้าที่กรรมการจังหวัด มีจังหวัดพระประแดง ตราด นครปฐม และจังหวัด
นครนายก รวมเวลาทำราชการในกระทรวงธรรมการทั้งหมด ๒๕ ปี ๗ เดือน

เมื่อลาออกจากราชการแล้ว ท่านได้สมัครเข้าทำงานในสำนักงานธนาคาร
ชาติไทย (ธนาคารแห่งประเทศไทยในปัจจุบัน) และได้เข้าประจำในกองกู้เงิน
เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๘๕ หลังจากสำนักงานธนาคารชาติไทยเปลี่ยน
ฐานะเป็นธนาคารแห่งประเทศไทยแล้ว ท่านได้รับตำแหน่งเป็นรองเวร ประจำ
ส่วนการกู้เงิน เมื่อวันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๘๖ และได้ปฏิบัติงานอยู่ในส่วน
งานนี้ตลอดมา โดยได้รับการเลื่อนตำแหน่งงานสูงขึ้นเป็นลำดับ จนกระทั่งได้
เป็นหัวหน้าส่วนหนี้สาธารณะ (ส่วนการกู้เงินเดิม) ในปี พ.ศ. ๒๕๐๒ และ
ในปลายปีเดียวกันนั้นเอง ก็ได้พ้นจากตำแหน่งหน้าที่ในธนาคารแห่งประเทศไทย
เพราะเหตุสูงอายุ

ชีวิตครอบครัว

ท่านได้สมรสกับ นางสาวอรุณ ศุภสมุทร ธิดานายหลี ศุภสมุทร นางทองย้อย
ศุภสมุทร เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๐ มีบุตรธิดารวม ๗ คน คือ

๑. นายพุทธศิริ อำไพบนิช
๒. ด.ญ. พูนศิริ อำไพบนิช (ถึงแก่กรรม)
๓. นางเพิ่มศิริ คเชนทร์ชัย
๔. นางพิศศิริ กลิ่นทอง (ถึงแก่กรรม)
๕. นางอุไร แก้วทรงเกษ

๖. นางอุลิต อำไพวนิช

๗. นางพรศิริ กลิ่นทอง

หลวงอาคารพาณิชย์กรรม ได้ล้มป่วยด้วยโรคที่ติดมาก่อนหลายปีและรักษาไม่หาย เนื่องจากโรคนี้เองในระยะหลัง ๆ จึงปรากฏอาการตามที่แพทย์ตรวจพบว่าปอดหย่อน ต่อมาท่านได้มีอาการโรคกล้ามเนื้อหัวใจอีกโรคหนึ่ง จึงทำให้สุขภาพเสื่อมโทรมลงทุกที และในที่สุดเมื่ออาการกำเริบขึ้นจึงล้มเจ็บลง เลยต้องเข้ารับการรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลพระปิ่นเกล้า เมื่อวันที่ ๒๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๖ ซึ่งแพทย์ของโรงพยาบาลก็ได้พยายามรักษาเยียวยาเป็นอย่างดีจนอาการค่อยทุเลาลงเป็นที่คาดหมายว่าจะกลับบ้านได้ในไม่ช้า แต่ครั้นในคืนวันที่ ๒ พฤษภาคม ด้วยความเกรงใจผู้นอนเฝ้าใช้ ท่านได้ลุกขึ้นไปห้องน้ำเอง และได้หกล้มเพราะกำลังไม่พอ ทำให้เกิดการช็อคและอาการก็ได้กลับหนักลงไปอีก และยังทรุดลงทุกทีจนกระทั่งสองวันต่อมาคือตอนบ่ายวันที่ ๔ พฤษภาคม ท่านก็ไม่สามารถจะพูดอะไรได้เลย และเป็นตั้งนั้นตรึงถึงแก่กรรมโดยอาการอันสงบ เมื่อเวลาประมาณ ๑๔ นาฬิกา ๓๐ นาที ของวันที่ ๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๐๖

ยศและบรรดาศักดิ์ที่ได้รับระหว่างปฏิบัติราชการ

- ๒๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๖๑ ได้รับพระราชทานยศเป็นรองอำมาตย์ตรี
- ๒๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๖๑ ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็น ขุนอาคารพาณิชย์กรรม
- ๓๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๖๕ ได้รับพระราชทานยศเป็นรองอำมาตย์โท
- ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๗ ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็น หลวงอาคารพาณิชย์กรรม
- ๒๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๐ ได้รับพระราชทานยศเป็นผู้นำกับโท

เครื่องราชอิสริยาภรณ์

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับพระราชทานในระหว่างรับราชการมี

เบญจมาภรณ์มงกุฎไทย

เหรียญบรมราชาภิเษก

เหรียญที่ระลึกในงานฉลองพระนคร

จตุรมาภรณ์มงกุฎไทย

จตุรมาภรณ์ช้างเผือก และ

เหรียญจักรพรรดิมาลา

หลวงอาคารพาณิชย์กรรม เป็นที่รักใคร่ในบรรดาญาติมิตร และเป็นที่เคารพรักใคร่ในหมู่บุตรหลานและบุคคลในวัยเยาว์ทั่วไป เหตุด้วยท่านเป็นผู้กอปรด้วยพรหมวิหาร เป็นผู้มีความเมตตากรุณาอย่างยิ่ง พร้อมจะสงเคราะห์กิจทั้งปวงแห่งญาติมิตรสหาย ให้ลุล่วงไปได้ด้วยดีเสมอ โดยเฉพาะท่านให้ความปรานีและความเป็นกันเองแก่มิตรผู้น้อยจนสามารถที่จะกล่าวได้ว่า ไม่มีผู้ใดที่ได้มีโอกาสปราศรัยกับท่าน แล้วจะไม่รู้สึกชุ่มฉ่ำและเบิกบานในความเอื้ออาทรที่ท่านมีพร้อมจะให้อยู่เสมอทุกโอกาส การที่ท่านได้มาด่วนจากญาติมิตรสหายและบุตรหลานไปเสียในครั้งนั้น จึงยังให้เกิดความโศกเศร้าเสียายเป็นอย่างยิ่ง

ฉะนั้นเนื่องในโอกาสที่ญาติมิตรสหายได้พร้อมกันบำเพ็ญกุศลกิจ เป็นเครื่องรำลึกถึงท่านในครั้งนั้น จึงขออำนาจตัญญูคุณคุณและอานิสสแห่งกุศลงานกิจทั้งปวงที่ได้บำเพ็ญแล้วนี้ จงดลบันดาลให้ดวงวิญญาณของหลวงอาคารพาณิชย์กรรม ประสพแต่ความสุขเกษมสำราญอยู่ในสัมปรายภพทุกประการเทอญ.

นิราศสุพรรณ

บ่มีโรงหอศก^(๑) วิตกครัน
ด้วยได้นามตามตราพระราชสีห์
เมื่อวันออกนาวาลี้จาง
เห็นเรือแพแลตลอดตลาดน้ำ
สารพันสินค้าผ้าแพรดวง
มีเครื่องแก้วเครื่องทองของต่างต่าง
ที่หน้าแพแม่น้ำล้นสำเภา
บรรทุกของเมืองไทยไปต่างต่าง
ทั้งเอ็นหนังลูกกระเบาเขาหนอง
แลเห็นลำกำปั่นสำคัญคิด
พิเคราะห์ดูรู้แท้แน่ในใจ
สง่างามนามเทพโกสิน
จินดาดวงรัตนาส่งเมือง
ลำที่สามนามแก้วกลางสมุทร
ลำหนึ่งชื่อราชฤทธิกับวิทยา
กรุงศรีอยุธยาเป็นผาสุก
สารพัดดีว่าพระอาราม

นิราสร้างทางไกลใจกระสัน
ไปสุพรรณพาราเรียกอากร
ตั้งเป็นที่หมื่นพรหมสมพักศร
ให้อาวรณ์หัวนหวาดอนาถทรง
อยู่ประจำแน่นเนื่องทั้งเมืองหลวง
ทั้งโหมดม่วงเหลี่ยนหลินและจินเจา
มาตั้งวางเรียงรายจะขายเขา
เห็นปลายเสาธงรวปลิวิปลาบตา
ไม้แดงฝางสารพัดกลังจัดหา
เอาไปค้าเมืองจีนกินกำไร
ว่าอังกฤษแซกชวามาแต่ไหน
กำปั่นไทยทอดประทับสำหรับเมือง
คู่กระบิลบัวแก้วเป็นแถวเนื่อง
ย่อมลือเลื่องไปกระทั่งถึงลังกา
เคียงพระพุทธอำนาจพระศาสนา
อุดมเดชเดชาประทานนาม
นิราศทุกซุราบเตียนสนเสียนนาม
สง่างามพระนครบวรครัน

บริบูรณ์พูนเกิดประเสริฐศักดิ์
 ประชาราษฎร์เร่จรื่นทุกคืนวัน
 เมื่อแรกเริ่มรักกันกระสันสวาท
 ห่มห้วงดังจิตเป็นนิจเนื่อง
 ที่เงินทองดวงดั่งก้องตัก
 มีผู้คนบ่าวไพร่ใช้เหมือนวัว
 แต่ตัวเรายากจนทุพลภาพ
 ใ้ร่อยเบี่ยจะประจบให้ครบไฟ
 สงสารตัวเต็มประดาหน้าอนา
 จะจากแพแลหาทั้งชาวชาย
 ถึงตำหนักแพหลวงทรวงระทด
 นำตาลขอลาพระบารมี
 ครั้นจะเข้าเฝ้าใกล้ใช้ตำแหน่ง
 ไม่เคยเป็นข้าท้าวบ่าวพระยา
 ได้อาศัยในแผ่นดินทำกินคล่อง
 ถ้ามีมากมั่งคั่งดังกระบุง
 จะไปทำสมพักศรอากาศลาด
 ขอพระเดชพระคุณบุญประทั้ง
 รำพันพลางทางนบอภิวาท
 เห็นหน้ามธุรสสุกสะอาดปราสาททอง
 ดั่งพืชมานอำมรินทร์ในถิ่นฟ้า
 เป็นศรีเมืองเลื่องลือระบือไป

เป็นเอกอัครราชย์มโหศวรรย์
 เกษมสันต์สาวหนุ่มออกกลุมเมือง
 ไม่สมมาดทุกซัดรอมจนผอมเหลือง
 ไม่ผิดเคื่องเจ็ดนายสบายตัว
 อีกกระทีกไม่เบาเป็นเจ้าสัว
 ใ้หลังหวัลงท่ายสบายใจ
 เทียวท่าลากเต็มประดาเล็ดตาไหล
 จนเหี่ยวโหลลงเป็นน้าระกำกาย
 แรมนิราสร้างไกลน่าใจหาย
 ก็ผันผายผันมาในวารี
 น้อมประนตบนบวเห็นอกเกศ
 บังคมที่เสด็จลงพระคงคา
 ต้องเบี่ยงแบ่งนบบาทตามวาสนา
 เป็นแต่ข้าแผ่นดินเหมือนนรินยุ
 มีเงินทองเฟื่องสลึงไม่ถึงดู
 จะทุกดูงเข้าไปกองในท้องพระคลัง
 ถ้าไม่ขาดทุนดวายต่อภายหลัง
 ใ้ได้ดังดวงจิตที่คิดปอง
 มิใคร่ตลาดคลาไกลดูท้ยหมอง
 งามผยองเอี่ยมพ้านภาลัย
 ลอยลงมาฐพีจะมีไหน
 ทุกเวียงชัยสรรเสริญเจริญพร

มีพระแก้วมรกตสดสะอาด
 เกลิมกรรุงเรืองกระเดื่องคอน
 จะรำเรื่องเนื่องไปก็ไม่หมด
 นึกบังคมอยู่ในใจแล้วไคลคลา
 เห็นวังเปล่าเหงาเงียบเชียบสงัด
 เหมือนเดือนดับลับฟ้าไม่ดาว
 ยังแต่ดวงสุรียาในอากาศ
 ไม่มีเพื่อนส่องผ่านกาลย
 ได้แต่ดวงดารามาเป็นเพื่อน
 จะพรรณนาว่าไปก็ไม่ดี
 ค่อยเลื่อนล่องเข้าคลองบางกอกน้อย
 ลางคนเล่าเจ้าคารมดุษุคคาย
 ที่ลางคนได้ระเบียบบุเรียวร้อย
 มีคนซื้ออั้งกะเน้งไป
 ที่ลางคนมั่งมีเพราะซื้อ
 ลางลำเมี้ยแจวหัวผัวแจวท้าย
 พวกแม่ค้ามิได้ขาดตลาดน้ำ
 ก็รีบเร่งเรือมาในวาริน
 ถึงวังหลังเห็นวังสงัดเงียบ
 เสด็จจับลับลิบเข้านิพนพาน
 มีพระหน่อเจ้านายทั้งหลายมาก
 บ้างทรงทำราชการสำราญมัย

ประชากราภูรีขึ้นชมบังคมสลอน
 สถาพรพูนสวัสดิ์เป็นนัตรา
 พระเกียรติยศยังมากเหลือปากว่า
 นาวามากระหังวังบวร
 ว้างสมบัตินพิตรอดิศร
 เสด็จจรสู่วรรคครุโล
 ดูโอภาสพนาภสพสมัย
 เปลี่ยนพระทัยสุรียาทุกราตรี
 ก็ไม่เหมือนจันทราในราศี
 มิใช่ที่จะเปรียบเทียบเปรียบภิปราย
 ดูเรียบร้อยเรือนแพแม่ค้าขาย
 ไม่มีอายอดสูกับผู้ใด
 ไม่มากนักน้อยเจรจาฉลาดสย
 ไม่มีใครชิงชิงทั้งหญิงชาย
 มั่นทั้งขอทั้งรับเอาฉิบหาย
 ดูสบายตามประสาเขาหากิน
 สุดจะรำเรือแพกระแสนินธุ์
 ยิ่งลัดถิ่นที่เคยเสวยบาน
 เย็นเยียบโรยร่าน่าสงสาร
 ยิ่งยืนนานแต่พระนามทั้งสามกรม
 บ้างตกยากเต็มทีก็มีถม
 รับสั่งชมโปรดปรานประทานพร

มีสำเภาเลาความเป็นผาสุก

ขอชมบุญบารมีสุลึกร

ถึงวัดทองที่ศานคูอาวาส

เคยเสด็จมาที่นั่นละคร

ด้วยทรงพระราชศรัทธาอุตสาหะ

สร้างกุศลต่างต่างทุกอย่างไป

เมื่อข้าบาทบรรพชารักษากิจ

ได้เล่าเรียนเพียรภาวนานาน

ครั้นสึกออกจากพระสละวัด

ได้อาศัยในสมเด็จพระนังยา

ท่านชุบเลี้ยงถึงที่มียะหวัด

ทูลลามากว่าจะกลับคืนบวช

ใช้จะแก่งเป็นอนาจากพระบาท

คิดถึงเบื้องบาทนาตากระเด็น

บรรลึงบางระมาดอนาจิต

เคยจดจำสำคัญไว้มั่นคง

มาเป็นเพื่อนเจ้าบ่าวราวชั้นหมาก

เพราะผู้หญิงตลิ่งชันขยันดี

ที่บางกอกกินหมอยู่ไม่ได้

ออกชื่อเพื่อนแต่ในใจอย่าไฉยม

มาถึงวัดไก่อทัยละเหยละห้อย

ไม่ก่งคอชนฟังเล่นบ้างเลย

บรรเทาทุกข์ห้ามแห่นั่นสลอน

แล้วเลยจรจากมาพินันท์วัง

คิดถึงบาทบพิตรเหมือนจิตหวัง

ทั้งเรือคั้งเรือกันเป็นหล่นไป

ถวายพระกรฐินทิพโกไสย

ตั้งพระทัยหมายประโยชน์โพธิญาณ

ที่สถิตเชตุพนวิมลสถาน

รับประทานนิจกัตเป็นอัครา

เป็นคฤหัสถ์ลำบากยากหนักหนา

ทรงเมตตาโปรดปรานที่บ้านเรือน

ไม่เคืองขัดหาพระทัยที่ไหนเหมือน

มิได้เยื้อนเยียมเผ้าทุกเช้าเย็น

จำนราศไปด้วยการรำคาญเชิญ

ต้องจำเป็นจำกลาดพระบาทหงส์

นั่งพินิจในน้ำใจประสงค

ด้วยพันธุ์ พงศ์พวกพ้องในคลองมี

เพื่อนก็มากมาประมวलयู่สวนศรี

เขาจึงมีเมียสวนแต่ล้วนงาม

มาพอใจรักกินผักหนาม

จะแหวะถามกลัวจะเข้าขอลาเลย

เห็นไก่อทัยเตี้ยวิ่งแล้วนั่งเฉย

ฤาไม่เคยชนขานรำคาญคอ

ฤกแล้วเร็ววังจะตรึงรัด
 ดุสเสื่องเลิกล้วนนวลละอ
 ด้วยไก่อเดียวเช่นนี้เห็นที่จะโปรด
 แต่ไม่มีไก่อตอต้องรอรัง

บรรลุดึงวัดพิกุลให้ขุนขึ้น
 ถ้าได้พวงพิกุลทองประคองนอน
 คิดถึงดอกสร้อยฟ้ากับกระเกด
 ช่างหอมหวานทวนลมมากลมกลั่น
 รำคาญแต่ดอกสะเดากับเตาร้าง
 ด้วยเพชรหึงตึงพักระบัดโบย
 ขาดทั้งต้นโคนทั้งตอไม่หลอเหลือ
 แต่ดอกกลอยสร้อยฟ้าสุมาลัย
 สุดจะคิดกรวญคร่ำรำสวาท
 ประดิษฐ์กลอนก่อนคำเป็นสำคัญ
 ไม่เหมือนไปพระแท่นแสนเทวษ
 ไม่กล่าวซ้ำรำไรอาลัยกรวญ

บรรลุดึงวัดชลอก็ร้อจิต
 ถ้าไม่ชลอก็จะพังวังวัน
 แต่ชลอจิตมนุญสนสุตยา
 ใครขัดขวางน้ำใจเหมือนไฟฟืน
 ประเดี้ยวร้ายประเดี้ยวดีมีต่างต่าง
 ประเดี้ยวกลัวประเดี้ยวกล้าสารพัน

เป็นไก่อัดฤกว่าไก่อของใครหนอ
 นำใครต่อไปถวายไว้ในวัง
 คงเป็นโสทรสุดสมอารมณ์หวัง
 ก็นั่งนั่งเลยไปครรรโลง
 พิกุลร้นโรยร่วงพวงเกสร
 จะวายร้อนรับขวัญทุกวันคืน
 ทับทิมเทศเสาวรสยงสดชื่น
 อุตสาห์ขึ้นแข่งกลีบไม้รับโรย
 มาทั้งขวางภุมรินให้บินโหย
 จนดินโดยดอกเด็กระเห็จไป
 ไม่มีเยื่อใยติดพิสมัย
 ไม่จากไกลกลล้ากลิ่นทุกคืนวัน
 ใช้นิราสร้างนุสสุตกระสน
 ไปสุพรรณครั้งนี้ไม่มีกรวญ
 ทางประเทศร่วมกันคิดหันหวน
 ก็รีบด่วนเรือมาในสาชล
 ใครช่างคิดชลอวัดไม่ขัดสน
 ชลอพันที่จะพังจึงยังยืน
 เอาพรวนลากก็ไม่ไหวอย่าได้ขึ้น
 ทั้งแผ่นพื้นภพไตรใจเหมือนกัน
 ประเดี้ยวร้ายประเดี้ยวเร็ดระเหิดหัน
 เพราะใจนั้นมากมายเป็นหลายใจ

มาถึงหน้าวัดเพลงวังเวงจิต

มีตะพานลูกกรลงบันได

แต่ก่อนพระวัดนี้ท่านดีมา

มีคนจำแบบอย่างมาวางเรียน

ทุกวัน^{๕๕๕}ผมขอเช่าล่อมา

ไม่มีใครยอมยกเหมือนตลกบึง

เสียแรงเรียนวิชาสารพัด

เหมือนมดที่สื้อบพยัคฆ์

มาถึงบางอ้อยข้างเมื่อปางยาก

โอ้อ้อยเข้าปากข้างจะวังไป

อันอ้อยเข้าปากข้างแล้ววังยาก

เหลือแต่เดนชานชำระยาพอก

ถึงบางขุนเหินขุนเป็นพวงห้อย

เจ้าของคอยห้ามหวงเพราะขวงมี

มาถึงบางขุนทองมองชะเง้อ

เห็นถึงรักร้ายเรียงเคียงกันไป

คิดคะนึงถึงรักที่หมักมาก

เป็นรักกัดขัดคันแสนระอา

ถึงบางม่วงม่วงปรางลูกกลางสาต

ก็ไต่กินสั่นอย่างต่างวิไล

มาถึงบางนายไกรในใจจิต

ท่านผู้เฒ่าเล่าไว้เราไฉน

นั่งพินิจศาลาที่อาศัย

จึงจำได้แน่จิตไม่ผิดเพี้ยน

ชื่อขจรวันากข้างตลาดข้างวัดเขียน

จนข้างเขียนประเดียน^{๕๕๕}ก็จริง

แต่พี่ปากอับชื่อไม่ลือถึง

ต้องนอนซึ่งคิดอ่านสงสารตัว

เที่ยวหยาบยัดยกลงใส่ไว้ในหัว

จะเอาตัวเห็นไม่รอดตลอดไป

รำลึกอยากน้ำอ้อยที่ย่อยไหล

จางไม่ไหวข้างกินจนสิ้นกอ

ถึงไม่มากมันก็น้อยคงร่อยหรอ

ใครกินต่อไปไม่รู้ก็ดูดี

ทั้งใหญ่่น้อยยัดเยียดกินเสียตีสี่

ไม่รู้ที่ที่จะสอยนีกน้อยใจ

ตะลึงแลตลอดลำแม่น้ำไหล

เป็นลูกโบหล่นลงในงศา

เอาใจหากทางเหสนหา

ตัดตำราทั้งน้ำจำใส่ใจ

มีรสชาดเปรี้ยวหวานสดานไหน

จนเบื่อใจเบื่อปากไม่อยากกิน

นั่งพินิจคั่งแควกระแสนินธุ์

ว่าที่ดินเรือนเหี้ยเจ้าไกรทอง

แต่โบราณบ้านช่องอยู่คลองนี้
ตะเภาแก้วโคมเจลาตะเภาทอง
จึงเรียกบางนายไกรเอาไว้อื้อ
ถ้าใครเป็นเช่นว่าอย่าระคาย

ถึงบางระนุกบางคูเวียงเรียงกันอยู่
คิดคะนึงถึงเขนยที่เขยนอน

มาถึงวัดอุทยานสำราญริน
พระพายชายพัดพามาयाใจ
แมลงภู่ชูใจดอกไม้สด
มิได้อยู่ชุ่มฉ่ำนิยมนิน
เหมือนหญิงร้ายชายร้ายให้ห่างห้อง
เขาหลอกเล่นให้ตายด้วยรายลม

รำพันพลางทางมาถึงบางใหญ่
ม่วงทุเรียนมังคุดละมุดมี
มะปรางปริงกิ่งกล้วยแต่ละต้น
ลูกไม้สวนสารพัดไม้ชักเคื่อง
แต่มีมะโรงจอกคนนี้ตกแล้ว
ระคนปนเผือกมันพอกันตาย
อยู่ยาราชาณีไม่มีอด
จะร้อนตัวกลัวอะไรกับไพริน
ทั้งเมืองเอกโทตรีที่ประเทศ
กลัวอะไรไพร่คบขี้แบน

เพื่อนก็มีเมียงามถึงสามสอง
เป็นพี่น้องร่วมผัวไม่กลัวอาย
ให้เลื่องลือกว่าจะสิ้นแผ่นดินหาย
เรากิปรายเปรียบเล่นพอเป็นกลอน
ดูเหมือนคู่เคยเคียงอยู่เรียงหมอน
เราจากจรทงขวางไว้ทางไกล
ได้ชมชื่นช่อผกาพุกชาไสว
สุมาลัยลอยฟ้ามารินริน
ครันสิ้นสร้างรอยโหยดวิล
เที่ยวโอบยิบนหาอันมาชื่นชม
ไม่หมายปองที่อยู่เป็นคู่สม
เหมือนอารมณ์ภุมราภักดิ์
พิศดูหมู่ไม้ในสวนศรี
ทั้งสิ้นจำไยมะไฟเฟื่อง
เป็นพวงผลสุกงามอร่ามเหลือง
เป็นผลเนื่องตามฤดูไม่รู้วาย
ข้าวก็แพงถึงละบาทพวกราษฎร์ชาย
ค่อยสบายเป็นเสปียงเลี้ยงแผ่นดิน
ถึงข้าวหมดผลไม้มิยังไม้สิ้น
อย่าดูหมิ่นล่องเลียบเข้าเหยียบแดน
ต่างพระเนตรคอยรับอยู่นับแสน
เหมือนตกแดนต้นตอมเข้าลอมไฟ^(๑)

(๑) ลอมไฟ—อาการที่ไถ้เข้าหากันเป็นวงกลม

ำพันพลางทางเลือนมาหลายเคียว
 คลองก็แคบคดเคี้ยวลดเลี้ยวไป
 เจ็กลูกจ้างแจวเรือก็เหลือเล่ห์
 พอนำขนตามนาค่อยค้าจุน
 ดูเรือแพแอ่ดก้นยัดเยียด
 บ้างหลีกกันหันหกเข้ารักโกรง (๑)
 เป็นโคลนตมหล่มดลำนกั้แห้ง
 ต้องจ้างโยงโยงเรื่อนำเบื้อใจ
 เขาก็เอาเชือกหนึ่งมาทงซด
 ดูเรียงล่ำลำดับเป็นดับมา
 เสียงบ่งบ่งดังเข้ม้งดูเกร็งเกรียด
 มะพร้าวผูกหว่างกลางข้างละใบ
 พอมมาถึงครึ่งทางในกลางท่ง
 โยงมาจวนสวนทางกันกลางคัน
 เสียงอะอะเกะกะปะกันเข้า
 ข้างหนึ่งมาข้างหนึ่งจะดังไป
 จนเชือกกรงขาดแล้วต้องต่ออีก
 พอคล่องลำน้าเจ็อยเรื้อยสบาย
 บริโภคโภชนาผลาหาร
 บ้างพบเพื่อนรู้จักก็ทักกัน
 เรือลำหนึ่งติดกับเราลูกสาวสวย

ดุดดเลี้ยวเหลือแล้วแจวไม่ไหว
 หงก้งไม้เกะกะระ ประทุน
 ดูเกรหัวท้ายเหี้ย วัยัยหมุน
 ชุลมุนมาตะบึงจนถึงโยง
 ประทุนเบียดถ่อเบ็กก็ทักโงง
 เดินทางโยงแสนยากลำบากใจ
 ฤดูแล้งคลองเงินเงินไม่ไหว
 เอาเงินให้แต่พองามตามราคา
 ผูกเข้าหมดเรือใหญ่ให้ไปหน้า
 ควายก็พาเชือกหนึ่งรั้งกันไป
 เรือก็เบียดคดกันเสียงหวั่นไหว
 กันมิให้เรือชนกระแทกกัน
 จวนจะรุ่งไรไรเสียงไก่ขัน
 จะหลีกกันก็ไม่มีที่จะไป
 บ้างก็เอาถ่อคว่ำดำโกล
 โยงไม่ไหวหน้าแห้งสิ้นแรงควาย
 กว่า จะหลีกกันพ้นก็จนสาย
 หงหญิงชายปรีดาดูหน้ากัน
 ต่างสำราญปรีดีเปรมเกษมสันต์
 แล้วให้บนผักปลาบรรตามี
 ไม่พูดด้วยดูสบักหลบหนี

(๑) โกรง—เสียงกระแทกดังโครม ๆ

ใช้แต่ตาต่างปากปากไม้ตรี
 จินลูกจ้างร้องฮ้อพลอยอ้อแอ้
 ต่างพูดจาตามประสาวาไล้ชื่อ
 ครั้นพ้นจากทางโยงชะโลงล่อง
 บ้างหยุดจอดจ่อแจกระแสชล
 เจ้าตลาดปากคลองก็ร้องเรียก
 พวกชาวเรือลูกคำระอาใจ
 แต่เรือเราเจ้าตลาดเขาคาดหน้า
 ไม่เบิกเผยเลยมาในสาร
 เห็นโรงหีบหีบอ้อยยอร้อยรส
 กะทะโตเตาใหญ่ใส่ไฟพิน
 เข้ารู้ว่าน้ำอ้อยนั้นย้อยหยด
 แต่ล้นมดตัวเมียน่าเสียดาย

มาถึงบางไใกล้ช่อนก็อ่อนจิต
 พบนาวาคลาเคลื่อนเป็นเพื่อนเดิน
 พระจันทร์แจ่มแสงสว่างกระจ่างเมฆ
 ดูดวงเดือนเหมือนดวงอะไรดี
 สงสารแต่ดวงดาวที่วาววับ
 ชมแต่ดวงช่วงแซมอยู่แวมวาม
 ถ้ามันได้ดวงดาวที่วาววับ
 ใส่โขนรุ่มชมเล่นเพราะเห็นดี

แม่น้อยที่ซอบกลไม้พินมือ
 ถามว่าแม่จะเจียะเหลาเฮียะๆ
 เสียงอ้ออ้ออวดผู้หญิงเหมือนลิงลน
 ออกจากคลองเรือแพแลสืบสน
 บ้างเลยพินออกลำแม่น้ำไป
 จนปากเบียดเคียงกันสนั่นไหว
 ต้องยอมให้เบิกเผยแล้วเลยจร
 ก็รู้ว่าหมื่นพรหมสมพักศร
 ทูเรศรอันแรมทางมาลงคืน
 น้ำอ้อยหยดหยาดหยดไม่ขัดขึ้น
 ไม่ทำอื่นทำแต่การน้ำตาลทราย
 เอาฝูงมดบางกอกออกมาขาย
 ให้เขาขายแลกจ่าระยาเย็น
 ยังมีดมิดมั่งมองดูคลองเงิน
 ประมาณเมินมั่งมาในวารี
 ดูวิเวกอ้างว้างทางวิถี
 ไม่รู้ที่จะประเทียบเปรียบเนื้อความ
 จะเอ้อมจับเอาเองก็เกรงขาม
 ลอยอยู่ตามท้องฟ้าทุกรাত্রี
 จะรองรับด้วยพานมณีศรี
 มิให้มีใครต้องถึงสองมือ

ไฉยมาตักนิกหวาดอนาถนา
เป็นความเปรียบเทียบให้ชัดคือ

มาถึงบางปลาตูกสนุกจิต
ปลาตูกโตโตโตเลียงตึงยาว
ซึ่งหน้าหน้าปลาชีวเท่านิ้วก้อย
ประจบประแจงกุ่มภาเที่ยวหากิน
ก็เกลียดกลัวราวเรื่องปลื้มสม
และตะกุ่มพุ่มไม่เป็นทิวทิว

ถึงบางเลนเห็นหลักเข่าปักไว้
โยกขยับจับเขื่อนก็เคลื่อนคลอน
รักแต่พื้นแผ่นผ้านั้นหนาแน่น
ต่อแผ่นดินเกือบจะสิ้นประลัยไป
จึงไหวหวั่นอันตรายทำลายโลก
ไม่เหมือนหลักปักเลนเอนไปมา

ถึงบางระกำคำหนึ่งถึงสระ
เหมือนหักเอาหนามระกำมาตำใจ

มาถึงบางไทรป่าเวลาเด็ก
เคยอาศัยไทรร่มเมื่อลมพาน
เหมือนชนแพกับน้องวันทองน้อย
เสียงแจ้วแจ้วจกจกสนั่นไพร
ไอสงสารแต่พระไทรที่ในบัน
มาเห็นแต่ไทรป่าเวลาครวญ

จะเอ้อมดาวเดือนได้ดังใจหรือ
เพราะไกลมือก็เหมือนกับเดือนดาว
เห็นปลาสดแอบผั่งมันรั้งหยาว
ดูเหินความคิดขึ้นมาไม่น่ากิน
มันมักพลอยตออยู่ไม่รู้สิ้น
ทุกฐานดินมีมากปากปลาชีว
ก็รีบุดเรือเรื่อยมาเฉื่อยฉิว
ต้นจ้าววังวอกรายชายสาคร
นึกเกลียดไม้ปักเลนมันเอนดอน
ไม่แน่นอนหนักแน่นน่าแค้นใจ
สักหมื่นแสนโยกดอนไม่คลอนไหว
ด้วยฤทธิ์ไพลมน้ำเป็นธรรมชาติ
เขื่อนโยกขยับเอนกับเนินผา
ดูเคลื่อนคลาคลอนหันทุกวันไป
ไฉมาปะบางระกำจะทำไฉน
ไม่เข้าใกล้บางระกำคิดรำคาญ
คำหนึ่งนึกถึงพระไทรในไพรสาณฑ์
แสนสำราญรื่นเริงในเชิงไทร
ตะวันคล้อยไกลคลาเข้าอาศัย
ทั้งลองโนส่งเสียงสำเนียงนวล
จะหักรานโรยร้างห่างสงวน
เหมือนจะชวนหยุดร่วมเมื่อลมชาย

ถึงหินปูนหินมีที่นี้ฤฯ
 แลไม่เห็นหินผาศิลาลาย

ถึงบางหลวงบางน้อยก็คอยท่า
 หวังสองบางนางรวบประจวบกัน
 จะว่าแต่บางน้อยเขาคอยหวัง
 ต้องตัดทอนผ่นผ่นด้วยกันไป

ถึงบางหวายหวายอะไรรู้ใดตัด
 ฤฯผู้ใดทำผิดคิดไม่ดี
 จึงเรียกว่าบางหวายไม่หายชื่อ
 รำพันพลางทางมาในสาชล

ถึงบางสามบางสองพี่น้องเนื่อง
 ตลาดด่านรายร่มริมฝั่งสบาย
 ด้วยเคยได้เล็กน้อยนั่งคอยอยู่
 ร้องเรียกเรือเราไว้ก็ไม่รอ

มาตะบิงลูถึงที่ท้ายย่าน
 ไม่รู้จักชาวบ้านและว่านเครือ

ถึงบ้านซอซอสี่ไม่มีเสียง
 คิดถึงทึบเพลงไขมิโกกล
 สงสารแต่ซอสี่ไม่มีสาย
 มะโหรี่ป้าพาทย์นัรธาไกล

มาถึงบางปะทลายริมชายฝั่ง
 แต่โบราณท่านผู้เฒ่าท่านเล่าลือ

จึงเรียกชื่อหินปูนไม่สูญหาย
 เห็นแต่ปลายพงแซมขึ้นแกมกัน
 ไม่เห็นหน้าน้อยหลวงทรวงกระสัน
 ต้องแบ่งปันคนละครึ่งให้ถึงใจ
 ข้างบางหลวงเขาจะว่าไม่ปราศรัย
 ให้ชอบใจน้อยหลวงตามท่วงที่
 ฤฯหวายมัดมือไว้มิให้หนี
 เขาเขียนตีด้วยหวายให้อายคน
 ตลอดลือเล่าแจ้งทุกแห่งหน
 ประจวบจนแสงตะวันพรพรรณราย
 เข้าเขตเมืองสุพรรณดั่งม่นหมาย
 แลเห็นนายด่านเฝ้าชะเง้อคอ
 เรียกเรือดูข่าวของแล้วร้องขอ
 กลัวชื้อชอกชุนจะคันเรือ
 เขาเรียกบ้านไธ้เคาะช่างเพราะเหลือ
 จนออกเบือสุดจะรำด้วยตำบล
 พังสำเนียงไม่สนัดให้ขัดสน
 เป็นแยบยลย้ายเพลงวังเวงใจ
 จะยกย้ายเรื่องร้องทำนองไหน
 ต่อกลับไปจึงจะซ้อมให้พร้อมมือ
 จระเข้วังที่นี้ยังมีหรือ
 จระเข้ตอคูใหญ่ใครจะปาน

มีสำเภาลูกค้าเข้ามาจอด

สำเภาล่อมจมหายท่าหลายลาญ

คือเรื่องราวกุมภาทหลวงตาชวาด

พลายชุมพลค้นคว้าจะฆ่าดี

ไปเป็นจระเข้สามพันอยู่บรรพต

จึงเรียกจระเข้สามพันแต่นั้นมา

ทุกวันนมแต่ลำแม่น้ำชาด

ทั้งทางนาทางบกก็กรกระยา

มาถึงบางปลาร้าหามะเขือ

ถึงเบนหนอนพลอน (๑) ไหลก็ไม่ทิ้ง

ต่อเบือห่มดูปลาร้าน่ารัก

ถึงเนาเห้มนเป็นหนอนจะผ่นปรน

ถึงบางสะแกแลดูห่มชวบ้าน

เขาปลุกผักผักถั่วเลี้ยงวัวควาย

ด้วยพวกพรานร่อนตัวกลัวอดข้าว

นำสงสารบ้านเรือนเหมือนจะพัง

มาถึงบางคันชั่งนังพินิจ

แลไม่เห็นคันชั่งจะคลั่งใจ

ถึงบ้านกุ่มกุ่มมียูที่บ้าน

เกสรร่วงโรยลงในคงคา

จระเข้ดอดโดดกระแทกให้แตกฉาน

จึงเรียกบ้านเภาหลายสาณที่

กลัวอำนาจพลายชุมพลเที่ยวชนหนี

หลวงตาหนีต่อไปให้ไกลตา

เที่ยวเลี้ยวลดหล่นอยู่ตามภูผา

สายคงคาร่วมกันเป็นอันเดียว

เป็นห้วยหาดแห้งไปถึงไพรเขียว

เนื้อความเกี่ยวเข้ามาว่ากันจริง

จะจุ่มเจือจุกจิกกับพริกขิง

จะปัดนั่งเนื้อความไวยามจน

จึงจะค่อยเสียวหาปลาร้าหลน

ดีกว่าทนอดอยากลำบากกาย

เห็นภูมิฐานที่ทำเลคะเนหมาย

บ้างแยกย้ายหวดหญ้าทำนาปรัง (๒)

ดินแต่เข้าตากไถเหมือนใจหวัง

ตรงรังรายเรียงเคียงกันไป

จะชั่งจิตให้ประจักษ์หนักขำไหน

ซึ่งไม่ได้เหลือบแลดูแต่ตา

เป็นดอกบานนำรักนั้นหนักหนา

ดุกน้ำเก็บกองไว้ตองกิน

(๑) พลอน—ขอนไป

(๒) ทำนาปรัง—การทำนาที่ต้องทำนอกฤดูนา เพราะในฤดูทำน่าน้ำมากเกินไป

แต่ขัดสนจนเหลือหาเกลียวาก
เสียดายดอกเดียวรดาจะกลาดดิน

มาถึงบางแม่มีอายละอายปาก
แต่แม่มีอายใช้สอยเขาค่อยเคย
เหมือนน้ำกลีบคล่องไม่ข้องขัด
รำคาญแต่สาวสาวเหมือนลาวตาย
จะชมหนักแม่มีอายจะได้หน้า
ไม่ว่าเล่นเป็นหัวผัวกับเมีย

มาตะบึงถึงคลองกฤษณา
เหมือนอำพันจันทน์จรุงมาปรุงโปรย
ต้นกฤษณาอยู่ไหนมิได้เห็น
ต้นไม้อื่นมีต้นสนทั้งปวง
จะหาแก่นจันทน์แดงแสงวยาก
เหมือนมนุษย์แน่นจังหวัดบุรี
เว้นแต่ท่านผู้มีบุญดังจุลจักร
เราบุญน้อยดอดดลตกลงมา
พอแก้โรคโรคาประสาธา
สุดจะรำคำเปรียบประเทียบแหง
ถึงบางใหญ่ใจหายเสียดายน้อย
เสียแรงหวังตั้งใจอาลัยปอง

ต้องกล่นอยากไว้แต่ในน้ำใจวิล
เขากินเสียข้างหลังไม่ฟังเลย
หาสาวยากเต็มประดาเจ้าข้าเอ๋ย
ไม่เจยเมยกิจการสำราญกาย
สารพัดนึกได้ดังใจหมาย
ลำบากกายกวนใจเหมือนไฟเลีย
จะต้องว่าสาวศรีให้ตีเสีย
ถ้าทำเยยดูอย่างไม่ร้างโรย
อนิจจาชั้นชวนให้ทวนโหย
สุหร่ายโรยรินรินให้ชื่นทรวง
หายากเย็นเต็มประดาใช้บำหลวง
เป็นผลพวงต่างต่างทุกอย่างมี
ต่อบุญมากจึงได้พบประสบศรี
จะหาดีมิได้พบประสบตา
ไม่ยากนักพอจะเสาะละเลาะหา
นับดีว่าลัคน (๑) เป็นจันทน์แดง
เขาใช้มากมดหมอเที่ยวขอแสวง
มันแอบแฝงล้าลึกต้องตรึกตรอง
เที่ยวหลีกลอยเลื่อนไปไม่เคียงสอง
ไม่ได้ช่องที่จะเซยต้องเคยไป

(๑) ลัคน — ตามศัพท์แปลว่า หมอน้ำสำหรับบรรจุน้ำในเวลาเดินทางอย่างพระภุคค์
ให้ แต่ในที่นี้ น่าจะเป็นข้อค้นไม้นชนิดหนึ่ง

ถึงดาบเงินดาบใส่ไว้ในฝัก
ต้องซ่อนคมไว้ในฝักไม่ชักใช้
เปรียบประเดิมเริ่มรักเหมือนชักดาบ
ดังฟาลันครินเครบบรรเลงลือ
ถึงปากพฤษ์นึกว่าเป็นปากกว้าง

เห็นบ้านช่องสองฟากก็มากมาย
เห็นชาวบ้านปากพฤษ์แล้วนึกพรัน
ทุกเรือนบ้านย่านดินไม้สิ้นงาม
แล้วนั่งนัฏวารรักษาสติ
เห็นข้า ๆ ดำเกลี้ยงเมี่ยงขม้าย

มาถึงบ้านชีผ้าขาวเมื่อราวเช็ด
คิดจะใคร่โกนเกล้าเข้าเป็นชี
ถึงเป็นคฤหัสถ์ก็เป็นเหมือนเช่นพระ
จำพรรษาวันเดียวเปลี่ยนฤทัย
ถึงคลองคางคกครองถึงสองแก้ม

โอษฐ์แก้มคางทางตาน้ำพอดี
มาถึงบางยี่หนดำบลบอก
เป็นคลองลัดตัดทุ่งไปกรุงตรง
ฤดูน้ำน้ำมากไม่ยากติด
ฤจะไปลาดชะโดก็ไร้ไป

ถึงโคกครามยามเย็นเข้มน่ม
ถ้าเม้นหน้าเราามเหมือนครามทา

ไม่อาจชักฟันลงที่ตรงไหน
ด้วยมิได้เคยฟันขยั้นมือ
ให้วับวาวห้วนไหวมิใช่หรือ
สู่จะรื้อร่าว่านึกน่าอาย
มิใช่ทางแถวพฤษ์เหมือนนึกหมาย

แสนสบายวัดวาพระอาราม
ก็นิ่งอันอดใจไม่ได้ถาม
นึกตะกลามกลืนกล้ำแต่น้ำลาย
สมาธิทอดเทศะเนนหมาย
น่าเสียดายดูเล่นพอเป็นที่
ไม่ให้เห็นพักตราผินหน้าหนี
แต่ไม่มีอุปษฌาย์ทั้งผ้าไตร
เพราะไม่ปะกับสีกาน้ำตาไหล
ระกำใจราวจะว่าสักห้าปี

เหมือนยามแยมั้มเยือนแล้วเบือนหนี
เหมือนชวนช้ทางลวงให้วังงง
ถึงใครหลอกสักเท่าไรก็ไม่หลง
แม่น้ำลงร่วมทางกับบางไทร
ตามจะคิดลัดแลงไปแห่งไหน
ออกปากให้หลานที่บ้านปลา
เห็นทิวทุ่งกว้างใหญ่ไกลหนักหนา
จะเอาหน้าไปแผ้วไว้แห่งใด

มาถึงวัดเสนาหงส์เห็นธงปัก
ไม่เห็นหงส์ลงเล่นชลาลัย
มาทั้งขว้างร้างสระประทุมเมศ
อย่าคุมแคนเคื่องคำที่กำเกิน
มาเดิรมาจวบลงกับตัก
วิสัยหงส์ลงมูลินที่คั่น
สกุลหงส์พงศ์ประยูรสกุลสูง
สกุลกาพาอับให้กลับจม

มาตะบึงถึงบ้านตลาดแก้ว
ไผ่ผมสูงนุ่งผ้าประสาลาว
เข่าล่าวเล่านเลียงผีปอบ
กลัวผีปอบลอบรักชักไส้ใน

มาถึงบ้านสวนชิงหนึ่งพินิจ
มันเฝ้าเหลือเบื่อใจดังไฟลาม
ถึงบ้านยอดดอยดะไรไม่ประจักษ์

เราไม่มีที่รักเลยสักคน
ไม่ว่าเล่นใครจะเห็นในทรวงอก
ต้องเปรียบเทียบเปรียบเทียบคำเป็นท่ามกลาง

มาถึงบ้านชนมจีนฉวีลหา
เหมือนนิบิตพลัดคู่มาอยู่ไกล
ถึงโพกอยคอยหาเวลารัก
จะละห้อยคอยหนอยคนเดียว

ดูน้ำรักธงทิวปลิวไสว
นิจาใจหงส์ทองท่าหมองเมิน
ให้เสียเพศพันธุ์ พงศ์พวกหงส์เห็น
ขอชวนเชิญหงส์ทองประคองคีน
เหมือนเคยรักร่วมพุ่มเคยชุ่มชื่น
อย่ากลับกลืนกลัวเกลือกด้วยเบือกตม
อย่าฝ่าฝูงกาพาลหวานเป็นชม
อย่านิยมนินดีจะมีคิว

เห็นลาวแกวกลาดกลุ้มทั้งหนุ่มสาว
บ้างรุ่นสาวรูปร่างเหมือนอย่างไทย
มนต์ประคบเฉียวจุนข้างคุณไสย
ไม่พอใจลาวกาจะยาวความ

ให้เกรงฤทธิ์พริกขิงกึ่งชาม
ไม่กล่าวความเผ็ดร้อนค่อยผ่อนปรน
หรือยอดรักใคร่ขว้างไว้วางหน

มีแต่ต้นเคยตายอยู่รายทาง
จะหยิบยกออกให้ซัดก็ขัดขวาง
ไม่อาจอ้างออกนามด้วยคร้ามใจ

บ้านนี้ยาอยู่หนตำบลไหน
ไม่มีใครช่วยประสมให้กลมเกลียว
ไม่พบพักตรึ้นบันวันกระสันเสียว
ต่างก็เสียวหลังแลชะนังคอย

เห็นร่มโพธิ์โพมหาโพธิ์

ให้มีคนชอบหัวชนลัวลอย

มาตะบึงถึงบ้านทับขเหล็ก

บ้างลงเล่นน้ำท่าในสาชล

คิดถึงตัวเรามั่งครั้งเป็นเด็ก

มีคนเลี้ยงเคียงคุมเฝ้าอุ้มชู

ครั้นเติบโตใหญ่ใจแตกก็แตกคอก

ถ้ามันเป็นช่างพังแล้วร้างอาย

ถึงบ้านเกาะเกาะอะไรที่ไหนเล่า

ฤๅเกาะคู่กันแข็งเช่นแมงดา

ถึงวัดสพพบปากจะฝากศพ

ศพจะทิ้งกลิ้งอยู่ไม่รู้เลย

มาถึงทำดินเหนียวเฉลิยวคิด

ถึงจะมีที่ชันสักรั้วหมื่นพัน

มาถึงบางยี่สุยยังทุกข์มาก

แต่หน้าขึ้นนอกตรมมานมนาน

มาถึงวัดกุฎีทองมองเขม้น

คำนึงถึงแหวนทองอันรองเรือง

จะทำแหวนมณฑปนพเก้า

ถ้ามันได้ทองคำรรมา

ถึงโคกหม้อหม้ออะไรที่ไหนนี้

ถ้าขาดฝักจะหามาปีดลง

จงช่วยโปรดชักชิตให้ติดสอย

ฉันจะพลอยได้หน้าประสาจน

เห็นพวกเด็กชายหญิงวิ่งสับสน

แต่ละคนหน้าตาน่าเอ็นดู

ยังเล็กเล็กสักรั้วกับเจ้าหนู

ไม่ลากูให้ชำระกาย

จนแตกปลอกตามโคลงตะโพงหาย

นี่เป็นพลายดอกจืดดีเพราะมีงา

ฤๅใครเขาเกาะกักไว้หนักหนา

ไม่ลดลาละกันสักวันเลย

นี่ไม่พบพักตราหนีจาเอ๋ย

ไอ้คู่เซยฝากศพไม่พบกัน

รักยังติดเหนียวแน่นแสนกระสัน

ไม่จากกันตราบเท่าเข้านิพาน

ได้แต่ปากแก้ทุกข์สนุกสนาน

เพราะจากบ้านแรมร้างมาต่างเมือง

ไม่แลเห็นทองปลั่งอวลเหลือ

ที่ปลดเปลื้องเปลี่ยนกันเมื่อวันมา

ให้วงเท่านี้วันน้องสองหัตถา

จะลงยาฝักนอังกัสนองวง

ฝาละมีครบหม้อหรือหลอหลง

ให้สมทรงหม้อหนูเป็นคู่กัน

ถ้าหม้อยอมพร้อมใจจะให้เปิด
 ดึงยากจนจะช่วยเปิดให้มืดวัน
 ครั้นมาถึงบ้านกล้วยระหวายจิต
 เห็นบ้านช่องวัดวาพระอาราม
 ถึงสุพรรณพาราเวลาเช้า
 ต่างแต่งตัวทักกันด้วยหันใด
 เชิญขึ้นใส่หีบทองทั้งสองฉบับ
 ยกดำเนินเชิญมาศาลากลาง
 ทั้งพระหลวงกรมการชั้นศาลพร้อม
 พระปลัดกรมการให้อ่านตรา
 แล้วบาดหมาย^(๑) ร่ายความตามตำแหน่ง
 แล้วมอบให้หมีนพรหมตามสมควร
 ได้บาดหมายเสร็จสรรพแล้วกลับหลัง
 ครั้นเย็นค่ำย่าแสงพระสุริยา
 ดูโรยร่วงแรมร้างน่าสังเวช
 พุทฺธชาชาติแทรกแซมขึ้นแถมกัน
 คือนวันนั้นจันทร์เพ็ญเปล่งประเทือง
 ไปไหว้เจ้าหลักเมืองเรื่องศักดิ์ดา
 น้อมคำนับอภิวาทประกาศว่า
 อย่าให้ขาดทูลรอนอากรนำ

ก็ไม่คิดแรมราจนอาสัญ
 หม้อจะหันไปข้างไหนจะไปตาม
 นั่งพินิจนึกให้ทุกข์หวน
 นิคมคามเคียงกันเป็นหลั่นไป
 ก็ตรงเข้าจอดท่าที่อาศัย
 ประจําไขหีบตราออกมาวาง
 น้อมคำนับตราบัตรไม่ขัดขวาง
 ตามเยี่ยงอย่างประเพณีเคยมีมา
 ต่างนอบน้อมเรียงรายทั้งซ้ายขวา
 พั่งราคาพิกัดตัดประทวน
 ใครขัดแย้งผิดชอบให้สอบสวน
 ไม่ผิดผวนเรียกร้องตามท้องตรา
 ลงมายังเรือพลันด้วยहरษา
 หักน่านั่งคูเมืองสุพรรณ
 ตั้งประเทศแถวป่าพนาสัตย์
 เอนกนันทเล็กใหญ่ไม้نانา
 ดาราเรืองเรียงรายพรายเวหา
 ตั้งบุษบาตรพลีพิธีกรรม
 ขอเทวช่วยชุบอุปถัมภ์
 ทั้งทางน้ำทางบกอย่าปกบัง

(๑) บาดหมาย — เป็นโบราณฉีกศัพท์ ปัจจุบันใช้บัตรหมาย

ใครบ่งไว้ไว้ไหนช่วยไปจับ
 ขอให้เรือลูกค้ำมาประคอง
 ครั้นไหวแล้วกลับมานิทรหาลับ
 เจ้าหลักเมืองเรื่องศักดาช่วยการุญ
 ว่าย่านางนาวานั้นมาบอก
 บอกว่าเรือที่ขึ้นนี้มีชัย
 ให้แลเห็นรูปร่างของนางไม้
 อารัมเครื่องเครื่องประดับดูบัวว
 ประจักษ์จำความฝันไว้นั้นแม่น
 สังเกตดูฤกษ์ยามตามเวลา
 ควรจะให้ชื่อนามตามโฉลก
 ด้วยย่านางนาวาเป็นนารี
 จงดาวรพูนสวัสดิ์อย่าขัดข้อง
 ให้อยู่ตักกินดื่มน้ำมีความ
 ครั้นเสร็จจึงตั้งชื่อนามตามตำหรับ
 เอาหมายนำป่าวประกาศราชภู
 ต่างอำเภอดังหาไม้ว่าวัด
 เอารุ่งแวงมาประมวลแล้วผูกกัน
 ให้เรียกไว้ละสิ่งจนถึงบาท
 ก็ต่างคนต่างจำได้ชำนาญ
 กำหนดป่าวชาวบ้านทุกย่านแขวง
 ที่เสียแล้วไปบ้างที่ยังมา

เอาค่าปรับให้สมอารมณ์หวัง
 จะเก็บทั้งค่าตลาดอย่าขาดทุน
 จนเดือนลับลำเนาภูเขาสุน
 มาคำจุนจิตนั้นให้ผันไป
 กำไรออกมันคงอย่าสงสัย
 ได้กำไรค้าขายมาหลายคราว
 งามวิไลและมุนฟุ้งรุ่งสาว
 พอฟ้าขาวหายวับไปกับตา
 ให้สุดแสนสมมาดปรารถนา
 ต้องตำราความผันขยันที้
 ชัยโชคชนะในราตรี
 ให้ชื่อมณีสากรขจรนาม
 ให้เงินทองมาเองอย่าเกรงขาม
 จงงดงามพักตรานายอากร
 ชวนกันจับการระดมสมพักสร
 ให้แน่นอนแนะนำทุกกำหนด
 เสมียนจัดจดบาญชีมีขมมัน
 คิดผ่อนผันออกได้เป็นไรงาน
 พิกัดขาดมากมายหลายสถาน
 เสมียนอ่านบาญชีเขียนฎีกา
 ไม่ขัดขวางชายหญิงวิ่งมาหา
 บ้างมีตราคุ้มห้ามตามกระทรวง

ต้องเช็ดตรามาครุ^๑สำเหนียก
 บ้างเขียนคำทับแดงแปลงในดวง
 ไม่รู้จักมูลนายว่าซ้ายขวา
 ครั้นไล่จนวงไม่คงคำ
 ที่กลางคนบังไรไวั้ลับ
 ต้องเสียเงินยวบยับนั่งสับเงา
 ที่ไม่มีเงินเสียละเหี่ยละห้อย
 บ้าง^๒ชดะหนึ่^๓เหมือนท่าเชื่อนไซ
 ที่กลางคนข้างเียนยังเป้นหม้าย
 เห็นเขามีตราภูมิได้คุ้มตัว
 ที่กลางคนมีตราอาสาเขา
 เฝ้าเวียนแบกตะบอกตราหน้าไม้อาย
 ที่กลางคนเคื่องข้องคอยห้องผัว
 หมายจะหาชายอื่นมาขึ้นชม
 เราไม่จับกลับเก้อเขยอเปล่า
 เป้นหลายอย่างต่างกันขึ้นเต็มที
 ที่กลางคนคิดประจบคบเสมียน
 จะให้เป็นพันธุ์พืชไปยัตยาว
 บ้างก็มีผัวผิตจะคิดใหม่
 มันเล่นเอาเจ้าเสมียนเจียนจะง
 ที่กลางคนเฝ้าแก้แค้นร้าง
 เอากะลาดำดำเข้าทำฟัน

ก็ไม่เรียกค่าไรกับไพร่หลวง
 ครั้นหักท้วงไล่เลี้ยงก็เลี้ยงพลา
 มีแต่ตราพูดปากดลากล้า
 ก็จับจำปรับปรุณลงเอา
 เขานำจับจับใจตั้งไฟเผา
 เขาปรับเอาสามต่อต้องงอไป
 มาสาออยออ่อนนวกผ่อนให้
 มิใครให้ค่าที่เพียวหนึ่ตัว
 ค่าลงกลายกลับหนีไปมีผัว
 พอเป็นรั้วคุ้มไรได้สบาย
 เขาไม่เอาเป็นผัวยิ่งมีวหมาย
 เป้นผู้ชายหญิงชังแล้วยังม
 จะออกตัวมิให้อยู่เป็นคู่สม
 ให้หมื่นพรหมจับตราของสาม
 รู้ว่าเราไม่คบก็หลบหนี
 เรียกค่าที่หัวเมืองรู้เรื่องราว
 ใหัวนเวียนพันผูกกับลูกสาว
 เมื่อขอล่าค่าไรให้เบาลง
 ให้ชอบในน้ำจิตคิดประสงค์
 แทบจะหลงเลยอยู่เมืองสุพรรณ
 ใจน่อย่างสาวน่อยพลอยกระสัน
 พอแก้กันแก้ห่อล่อผู้ชาย

เห็นเนื้อหนังเขียวแห้งเอาแบ่งผัด
 กลัวแก้มตอบอมหมากไม่ยักคาย
 ที่ลางคนมีท้องทำบ้องปิด
 ที่ลางคนจนจิตคิดียอกย้อน
 ลงจ่านำทำตั้นจนสิ้นท่า
 เพราะเมื่อยชั่วหัวหมาไม่ทัน
 ถ้าเมื่อยดีแล้วที่ไหนจะได้ยาก
 จนยากจนจนดินแทบสิ้นแรง
 กินแต่ผักบุงเป่ล่าจนเสรำชูป
 จนผักบุงทุ่งนาหาเต็มนี้
 ที่เงินทองมีบ้างก็ยักชั่ว
 ที่ท่านเป็นญาติกานายอากร
 เป็นผู้ใหญ่ใจดีอารีารอบ
 แต่งสำรับคาวหวานให้ทานกิน
 คิดถึงคุณอันเกล้าทุกเช้าค่ำ
 เคยพร้อมพร้องนั่งเล่นเจรจา
 ได้อาศัยไปมาเป็นผาสุก
 ทั้งบ่าวไพร่ใช้ชอบออกรอบเรือน
 ใช้จะแกล้งยกยอแต่พอขึ้น
 สุดจะร้อเรื่องราวกล่าวรำพัน
 ถึงเดือนสิบรับเร่งให้เร็วรวดเร็ว
 ก็ชวนกันตักเตือนเพื่อนทั้งปวง

แล้วนั่งคิดโรจโรกให้เจ็ดฉาย
 ไม่เจียมกายเลยว่าแก้งแสงนอน
 เพราะคิดผิดพาหมิ่นเหมือนเป็นหนอน
 เข้าโรงบ่อนเบี้ยถั่วเล่นพัวพัน
 กะโหลกกะลาล่อนเลียนทั้งเขียนชั้น
 ทะเลาะกันคำเข้าเพราะข้าวแพง
 ต้องลำบากแต่จะกินสิ้นแสง
 เงินทองแดงเฟื่องไฟก็ไม่มี
 ดูผิดรูปผิดร่างเหมือนอย่างผี
 แพบชีวีจะไม่รอดตลอดดอน
 ได้เลี้ยงตัวไปตลอดไม่ทอดถอน
 ไม่ทุกขร้อนข้าวปลาพอกิน
 ก็ชืดชอบชื่นชมสมถวิล
 ไม่ราคินเปรียบปานกับมารดา
 ขอให้จำเรณูสุขอย่าทุกขา
 ตามประสาถิ่นเคยไม่เฉยเชื่อน
 ระวังทุกข์ร้อนไม่ขึ้นเหมือน
 ลือสะเทือนชื่อดังทั้งสุพรรณ
 ทุกวันคืนคิดถึงคุณไม่หุนหัน
 ไม่เพื่อนพ้องด้วยธุระปะทะทรง
 จะส่งงวดไปยังพระคลังหลวง
 ให้เลี้ยววิ่งรีบรุกไปสุดแดน

ถึงเขาพระท่าขี้ช้างบ้านนางบวช
 ไปเก็บเงินบางชาวก็ยากแค้น
 ที่บ้านโน้นดอนกระเบื้องเป็นเมืองป่า
 ต้องตัดตอนแยกย้ายขายเขาไป
 ข้างสีโลธรรรมดาเป็นป่าไผ่
 เทียวเรียกเงินสมทบประจวบประจาง
 ส่งสมทบครบถ้วนจำนวนหนึ่ง
 ๕ เพลิงสลับถึงขังแล้วตั้งคุณ
 จนถึงเดือนสิบแปดหาเสร็จไม่
 สมพัศตรอนบกยังตกค้าง
 แต่เทียววัดทุ่งท่าเหมือนหน้าน้ำ
 ไปถึงบ้านปากให้เหมือนใจจง
 เห็นบัวหลวงบัวชมหน้าชมดอก
 เห็นบัวขาวขาวล้วนนวลละออง
 เห็นสัตว์บุษผุดพันธุ์บนน้ำ
 เห็นบัวเผื่อนบัวผันสันตะวา
 เห็นผักตบถบัวเต่าเหล่าสาหร่าย
 ผักกะเจตแพงพวยสลวยลอย
 น้ำก็ใสไหลแลเห็นลึกล้ำ
 บุษบงส่งกลิ่นมารินรว
 แลดูทุ่งทุ่งกว้างวิววิเวก
 พระสุริยลงลัษัยคุณธ

จนเจ็บปวดบึกบ่าระอาแสน
 เหมือนแคะแค้นขอทานรำคาญใจ
 ใครแปลงหน้าขึ้นไปมิใคร่ได้
 ด้วยกลัวภัยเจ็บไข้ที่ร้ายแรง
 ก็ขายให้พวกจีนพอสิ้นแขวง
 เป็นสองแห่งทิ้งตลาดไม่ขาดทุน
 ที่ค้างซึ่งบาปชิตีศึ้น
 บาปชื้อนวนเวียนเสมียนตรา
 จะเร่งให้เร็วรัดก็ขัดขวาง
 จะไว้วางใจใครก็ไม่ลง
 หัสสองลาล่องเลื่อนจนเพื่อนหลง
 แล้วกวงออกทุ่งเทียวมุงมวง
 ช่างงามงอนนับแสนดูแน่นหนอง
 เหมือนบัวทองที่กระดางสำอองตา
 เหมือนจะรำเรียกชวนให้วนหา
 เอามือคว้าจอยจุ๊กก็หลุดลอย
 ปลาที่ว่ายเวียนวนปนปูหอย
 ปลาน้อยน้อยแอบแฝงกับแพงพวย
 ปลาที่คล้าว่ายกระดืบนำหีบจวย
 หอมระหวายโหยหาให้อาวรณ์
 เห็นทิวเมฆกลุ่มเกลื่อนเลื่อนสลอน
 พระจันทร์จรัสเจดาค่าเป็นสำคัญ

เห็นพระจันทร์วงแหวนตะแคงเหนือ
 พระอังคารเข้าเรียงเคียงพระจันทร์
 ลูกขดราศีผู้ดีไพร่
 เพราะพระจันทร์จรสบพบอังคาร
 ถ้าผู้ชายทายว่าคู่อยู่ข้างเหนือ
 ไม่สู้มีมีสัจจนเป็นพลเรือน
 ถ้าผู้หญิงทายว่าคู่อยู่ทิศใต้
 มีวงแว่นแคว้นร้างเหมือนหางยูง
 ในตำราว่าจะซำสักเดือนครึ่ง
 ตำราหนึ่งทายว่ามาแต่ไกล
 รั้วสยไตรเพทวิเศษสุด
 ตำราทายหลายอย่างในทางความ
 แต่ตัวเราเปล่าดายไม่หมายคู่
 ไม่ประสงค้งใจที่ไหนเลย
 เป็นหมอดูรู้สิ้นทั้งดินฟ้า
 หากพระเดชพระคุณหนูนุประทั้ง
 ใครไม่รู้ดูน้าจะผาสุก
 ถ้าเงินทองกองเล่นเหมือนเช่นดิน
 นี้นุดแสนแค้นขัดเหี่ยวลัดทุ่ง
 ไม่ได้พบบ้านเรือนเพื่อนสบาย
 ที่สุพรรณบุรีก็มีมาก
 เราชั่วดีมีอยู่เขารู้แคว

เหมือนรูปเรือลอยขวางนางสวรรค์
 ดำรานันมีอยู่แต่บุราณ
 ว่าจะได้คู่สมภิรมย์สมาน
 ไม่ช้านานกำหนดพอหมดเดือน
 เป็นว่านเครือมิตรสหายละม้ายเหมือน
 จะมีเพื่อนมิตรรักช่วยชักจูง
 ท่านผู้ใหญ่อุปถัมภ์คำให้สูง
 หวังเพื่อนฝูงพี่น้องจะต้องใจ
 คงเป็นหนึ่งมั่นคงอย่าสงสัย
 มิใช่ไพร่เชื่องสวสเป็นพงศ์พราหมณ์
 แล้วถือพุทธศาสนาภาษาสยาม
 เห็นจะงามบ้างสักคู่ไม่รู้เลย
 เป็นหมอดูรู้แบบคายหายเฉยเฉย
 เพราะว่าเคยคิดผิดเหมือนติดตั้ง
 ยังไม่พาตัวลอยกลับดอยหลัง
 มีรับสั่งโปรดมาให้หาгин
 แต่ความทุกข์เหมือนไฟอยู่ในหิน
 ไม่ทำгинเลยให้ยากลำบากกาย
 คำแล้วรุ่งแรมไปน่าใจหาย
 หังกล่นอายุก็ไม่มีมาว้าว
 หังสองฟากฝนเผื่อล้นเชือกแถว
 ผิดเสียแล้วแลดูแต่หุตา

เทียวเรียกเงินรายค้ำก็ขวางขัด
 เขาทำบุญสุนทานชวนกันมา
 มีเรือแห่แลงตามบ้านนอก
 แต่งประกวดอวดงามกันตามมี
 แล้วให้พระวัดบ้าน่าสนุก
 มาประชุมกันทั่วพรรษาเมือง
 เดือนสิบสองขึ้นเจ็ดค่ำเคยสำเหนียก
 เป็นพวกพวกหญิงชายสบายใจ
 ครั้นพลบค่ำยาแสงพระสุริยศรี
 วิเวกโหยโหยให้อาลัยลาญ
 บ้างร้องส่งปี่พาทย์ระนาดซ้อง
 มีโหรีเรื่อยเรื่อยจำกรั้น
 ได้ฟังเสียงเอียงหูแล้วดูหน้า
 แม่เคยร้องสักราวิญญาณยวน
 พบแต่พวกผู้เฒ่าออกตั้นดาษ
 ถ้าพบพวกเรามั่งจะพรั้งพรั
 เคยบอกบพสักราวิญญาณยวน
 ถ้าเหาะได้จะไปพามาเดี๋ยวนี้
 จะบอกบพชววัดป่าบั้ง
 โอ้อใจไม่พบประสบนวล
 จะดูดาวดวักก็เลื่อนเดือนก็คล้อย
 เหมือนแลลบัปัทมราทุกราตรี

จนพระสงฆ์ทุกวัดออกวรธรรมา
 บ้างศรัทธาทอดกฐินด้วยยินดี
 ผู้หญิงออกพายเรือใส่เสื้อสี
 ดูกีตตามเทศประเทศเมือง
 ที่ความทุกข์ร้อนหดค้อยปลดเปลื้อง
 ดูแน่นเนื่องแนวน้ำออกกล้าไป
 มาพร้อมเพรียงประทับท่าเคยอาศัย
 ไม่มีภัยแผ้วพ้นพวกคนพาล
 พวกนารีร้องเพลงวังเวงหวาน
 เสียงประสานแข่งแซ่ร้องแกกกัน
 เสียงนอดน่องโหม่งหนึ่งเพลงชั้นชั้น
 หึงโอดพันไพเราะเสนานวล
 สำคัญว่าเสียงนุชที่สุดสงวน
 คิดว่าชวนกันร้องเหววมองดู
 นึกอนานน้ำจิตคิดอดสู
 ไม่ต้องดูปากเขาของเรามี
 ทุกคืนเคยปรีดีเปรมเกษมศรี
 จะให้มีสักวาที่หน้าจวน
 ให้สว่างอารมณ์เมื่อลมหวาน
 ใครจะชวนขึ้นใจก็ไม่มี
 ต่างเลื่อนลอยลับฟ้าในราศี
 ไม่รู้ที่ที่จะขึ้นสักคืนวัน

ครันรุ่งแจ้งแสงทองขึ้นส่องฟ้า
 เป็นวันพระแปดค่ำที่สำคัญ
 ชวนกันลงนาวาแล้วคลาเคลื่อน
 อีกกระทึกกึกก้องห้องนที
 กระทั่งถึงวัดป่าพระอวาส
 เอารูปเทียนบุปผาสุมาลัย
 หันหมู่สาวเฒ่าแก่ออกแออัด
 ต่างเคารพนบประนมแล้วก้มกราบ
 ที่ศรัทธาจริงจริงกึ่งหนึ่ง
 ที่หนุ่มสาวครวญนุคนะนอง
 ที่นางคนปรารถนาจะหา
 ไปเกิดไหนขอให้พบประสบกัน
 บ้างปรารถนารูปรามทรามสวาท
 ขอให้ยศศักดิ์สูงชันรุ่งเรือง

ครันให้พระเสด็จสรรพค่านับน้อม
 บ้างเที่ยวชมวัดวาป่าเลไลยก์
 สังเกตดูหัวองค์ทรงสถิตฐาน
 ฝาผนังฝังผดุงครุกระ
 พระวัดป่าเลไลยก์นี้ใครสร้าง
 เป็นพระบันปัดทองของบุราณ
 พระพาหาขว้ายหลายหัก
 ห้อยพระขงผิ่งเรียบระเบียบดี

ต่างตื่นตาต่งอวดกันกวัดขัน
 บ้างจัดสรรเครื่องบูชาบรรดามี
 ออกกลุ่มเกลื่อนนัยตียะดกันเสียดสี
 จำเพาะมีลำคลองล่องเข้าไป
 ประชาชาติมีจิตคิดเลื่อมใส
 ก็ตั้งใจบัพถันนมัสการ
 ครันถึงวัดเข้าไปในวิหาร
 บ้างอธิษฐานตามในน้ำใจปอง
 เหมือนดวงแก้วแก้วใสไม่มีหมอง
 คอยมุ่งมองปรารถนาจะหากัน
 ให้ได้อยู่ร่วมห้องประคองขวัญ
 ร่วมสวรรค์ร่วมพิมานร่วมบ้านเมือง
 ให้ผุดผาดผิวผ่องละอองเหลือง
 ให้ลือเลื่องอำนาจทุกชาติไป
 สะพรั่งพร้อมรายเรียงเคียงไสว
 บ้างกราบไหว้เวียนวงชมองค์พระ
 สูงประมาณเจ็ดวาสารุสะ
 เอาปูนปะปิดไว้พอได้การ
 ดูกร่างโรยรำน่าสงสาร
 เห็นจะนานหนักหนากว่าร้อยปี
 วงพระพักตร์ทองหมองไม่ผ่องศรี
 แล้วก็มิลิงข้างข้างละตัว

ช้างหมอบม้วนวงจ้งจอบอยู่
 ฝนฝนหลังคากันน้ำกลัว
 พวกข้าพระวัดนักมออยู่
 จนวัดวารกรอออกบ่อไป
 โศกกระสุนมูลมากเหมือนขวากทั้ง
 มั่นนำเอาเลขวัดมามัดโบย
 ถ้าเรามีวาสนาจะมาสสร้าง
 เดียวกันจนเต็มทีไม่มีทุน
 เป็นศรัทธาตัวเต่าเหมือนเขาว่า
 เป็นศรัทธาแทงด้วงหึ่งผิวเมีย
 ไปเบื้องหน้าเห็นว่าอวาสน
 โอ้สงสารวัดป่าจะราร้าง
 เฉะชะบุญเราได้มาไหว้นับ
 ด้วยเป็นพระแต่บุราณนานเต็มที
 แต่ก่อนเป็นบ้านเมืองเรืองเณรแก้ว
 เมื่อบวชอยู่วัดป่าก็บออาจารย์
 เมื่อครั้งเป็นหนุ่มแน่นแสนกระสัน
 เป็นต้นเรื่องแรกเริ่มเดิมเสภา
 แต่ปางก่อนเมืองนี้มีกษัตริย์
 คือน้องท้าวอุทองครองสุพรรณ
 เห็นเชิงเนินเนินวังยังปรากฏ

ลิงก็ชู้รวงผึ้งชนท่อมหัว
 ฝนก็ร่วรดอาบเป็นคราบโคล
 ไม่ให้เสียดูพระบังไปข้างไหน
 ไม่มีใครตากดวงจิ้งรังโรย
 ยอกผู้หญิงร้องกรีดเสียงหวีดโหยย
 ไม่เก็บโกยเกี่ยจรว้นในการบุญ
 มิให้ร้างรกเรือจะเกอหนุน
 จะทำบุญก็เสียตายหมายมีเมีย
 นึกศรัทธาแล้วก็หายละลายเสีย
 เก็บหัวเขี้ยวกันในมุ้งจนรุ่งราง
 จะเป็นทีถนอยห่มเสื้อสาง
 ใครจะสร้างสืบไปก็ไม่มี
 เหมือนได้พบพานองค์พระชินศรี
 ย่อมเป็นที่นับถือลือมานาน
 อันเลิศแล้วเสภาเขาว่าชาน
 เทศนุกุมารมัทรมิวิชา
 ไปติดพันพินนัยละห้อยหา
 หึงวัดป่าก็ยังมีที่สำคัญ
 ผ่านสมบัติปริตไปรมเกษมสันต์
 ทำนเล่ากันเนื่องเนื่องเรื่องก็มี
 ชนบทชอบเขตบ้านเศรษฐี

ภูมิประเทศเขตชั้นที่ทุกวันนี้
 พระเจดีย์วิหารบูรณสร้าง
 หังพาราอาภัพัยบระยา
 นำสงสารเมืองสุพรรณทุกวันนี้
 สุดจะร่ำคำเปรียบเทียบภิปราย
 เหมือนหนึ่งเล่นหมากรุกสนุกจิต
 กล่าวแต่พอเบียดเสียดละเมียดละมุน
 ถ้ายาบคายคำไหนอภัยโทษ
 จบนิราศร่ำเรื่องเมืองสุพรรณ

กลายเป็นที่ทองนาป่าระกำ
 ก็โรยร้างร่วงหุบสนูปดัมภ์
 สุดจะร่ำเรื่องว่าน่าเสียดาย
 ที่มั่งมีชั้นก่มายากก็หลย
 กลืนน้ำลายติดคอแล้วพ่อคุณ
 เงินไม่คิดก็จะเสียเบี้ยหน้าขุน
 จงการญถ้อยคำที่ร่ำพัน
 อย่าซึ่งโกรธบทกลอนช่วยผ่อนผัน
 คิดไม่ทันก็อย่าว่าฉันบ้าเลย.

จบนิราศเมืองสุพรรณเท่านั้น

มี	เสมียน	สมัครสามารถแล้ง	เกลากกลอน	กล่าวแะ
แต่	แต่จันเจียรจร		จบคำ	
แต่ง	ตามทุกซ้อหาร		ทนเทศ	ดิวิลฤ
ถวาย	พระนอ้งยาหัว		ดีด้อยทางแดง	ฯ.

พิมพ์ที่โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม ถนนพระราม 6 ขอยม้นสิน 2 พระนคร

โทร. 71866

นายรวด รุ่งเรืองธรรม ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา 2506